

STAV ELEKTRONICKÉHO PODNIKANIA NA SLOVENSKU

Radovan Madleňák*

1. Úvod

Svetové hospodárstvo postupuje smerom od prevažne priemyselnej spoločnosti k novému súboru pravidiel - k informačnej spoločnosti. Postupne sa objavuje nový systém ekonomických vzťahov nazývaný „nová ekonomika“. Základná dynamika novej ekonomiky je silná. Digitálne technológie zlacňujú a zjednodušujú prístup k informáciám, ich spracovanie, ukladanie a prenos. Už samotný rozsah dostupných informácií otvára obrovské príležitosti na ich využitie vývojom nových výrobkov a služieb. Základom novej ekonomiky je transformácia digitálnych informácií na hospodárske a sociálne hodnoty, ktoré vytvárajú nové a menia už existujúce priemyselné odbory, čo sa následne prejavuje v živote bežných ľudí.

Podniky zo všetkých rezortov začínajú transformovať svoju podnikateľskú činnosť na elektronické podnikanie - čo si vyžaduje reštrukturalizáciu celého podniku. V mnohých odvetviach (napríklad aerolínie, predaj kníh, telekomunikačné spoločnosti, predaj počítačov a pod.) pôsobia dnes rozhodujúci aktéri, ktorí pred niekoľkými rokmi vôbec ešte neexistovali. Kľúčom ich rastu bolo využitie internetu na zvýšenie produktivity a na rozšírenie svojej prítomnosti v sieti. Všetky podniky, veľké či malé, musia reagovať na transformáciu trhového prostredia.

Podniky v Slovenskej republike taktiež začínajú využívať IKT pri svojom podnikaní. Úroveň ich využívania, teda stav elektronického podnikania na Slovensku sa snaží zmapovať nasledujúci článok.

2. Metodika prieskumu

Aby sa identifikoval stav, v akom sa nachádza celý sektor elektronického podnikania na Slovensku, bolo nutné uskutočniť prieskum možností a príležitostí jednotlivých foriem elektronického podnikania. Cieľovou skupinou prieskumu bol podnikový segment – právnické osoby podnikajúce na území Slovenskej republiky. Počet respondentov tohto segmentu bol stanovený na 200 spoločností.

Prieskum sa realizoval v roku 2007 (v rámci bakalárskej práce: *Analýza možností elektronického podnikania*, riešenej na Katedre spojov) na prelome mesiacov marec a apríl, pričom bola zvolená elektronická forma dopytovania – CAWI. Táto metóda bola zvolená pre jej minimálnu finančnú a časovú náročnosť a tiež pre rýchlosť a nenáročnosť spracovania výsledkov. Samotný dotazník obsahoval 18 otázok rozdelených do troch kategórií:

- identifikačná časť (3 otázky),
- informačná časť (14 otázok),

* doc. Ing. Radovan Madleňák, PhD., Žilinská univerzita v Žiline, Fakulta Prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Katedra spojov, Univerzitná 1, 010 26 Žilina, tel. č.: 041/513 3124, fax: 041/ 5655 615, e-mail: Radovan.Madlenak@fpedas.utc.sk

- preferenčná časť (2 otázky).

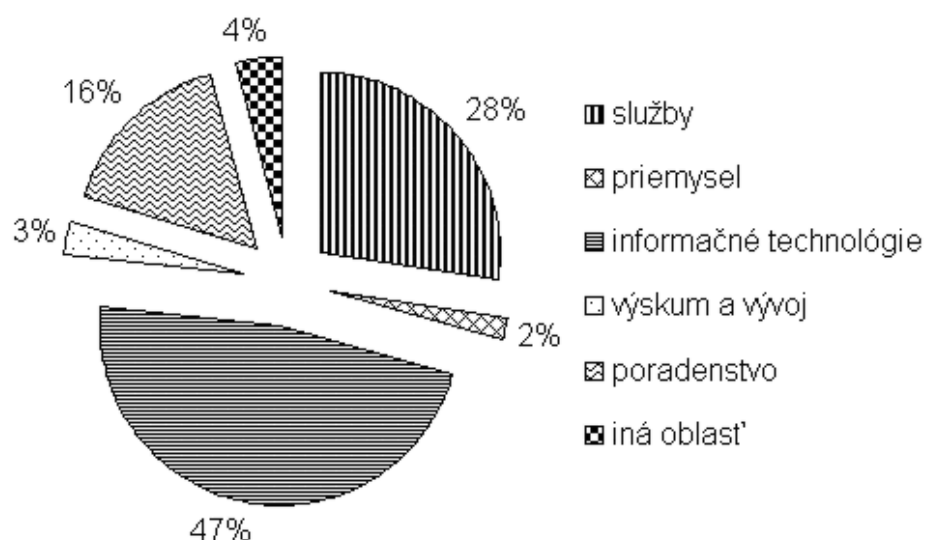
Po zhromaždení všetkých odpovedí a ich detailnej analýze sa dospelo k zaujímavým skutočnostiam.

2.1 Identifikačná časť

Na otázku akú právnu formu predstavuje podľa oslovených respondentov ich podnik, 69% z nich odpovedala spoločnosť s ručením obmedzeným. Druhá najčastejšia forma podniku 16% je živnosť a tretia s 13 % akciová spoločnosť. Naopak najmenej rozšíreným typom spoločnosti v danom segmente bola komanditná a verejno-obchodná spoločnosť.

Čo sa týka oblasti zamerania, väčšina podnikov sa zaoberá oblasťou informačných technológií (47%). Za nimi nasleduje oblasť služieb (28%) a poradenstva (16%) a iba 2% opýtaných pôsobí vo výrobnnej sfére (viď obr. 1).

Z odpovede na otázku sídlo podniku vyplýva, že viac ako polovica podnikov (53%) pochádza z Bratislavského kraja. Trenčiansky kraj zastupuje 12%, Prešovský 10%, Žilinský 10% podnikov. Banskobystrický a Košický kraj majú zhodne po 5% podnikov a v Nitrianskom a rovnako v Trnavskom kraji sídlia po 3% podnikov.

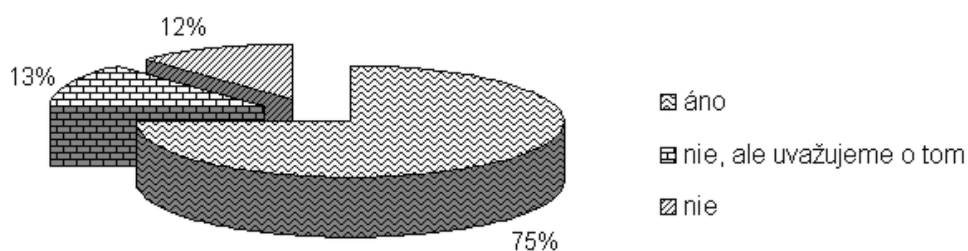
Obr. 1. Prieskum elektronického podnikania – predmet činnosti podniku

Typickým respondentom, t.j. podnikom podľa výsledkov dotazníka je spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorá podniká na poli informačných technológií a poskytuje služby a poradenstvo pre iné subjekty. Sídlo podniku je v Bratislavskom kraji, čo môže byť zapríčinené koncentráciou priemyslu, obchodu a služieb do hlavného mesta a okolia.

2.2 Informačná časť

V druhej informačnej časti boli respondenti oslovení s požiadavkou na vyjadrenie svojich názorov a postojov ku jednotlivým formám elektronického podnikania.

Tri štvrtiny (75%) podnikov využívajú elektronické platobné systémy a takmer 15% uvažuje nad ich zavedením do reálnej praxe v najbližšom období (viď obr. 2). Je možné teda konštatovať, že elektronické platobné systémy sú veľmi obľúbenými medzi podnikmi a sú často považované za jedny zo základných systémov, s ktorými sa v rámci elektronického podnikania podnik stretáva.

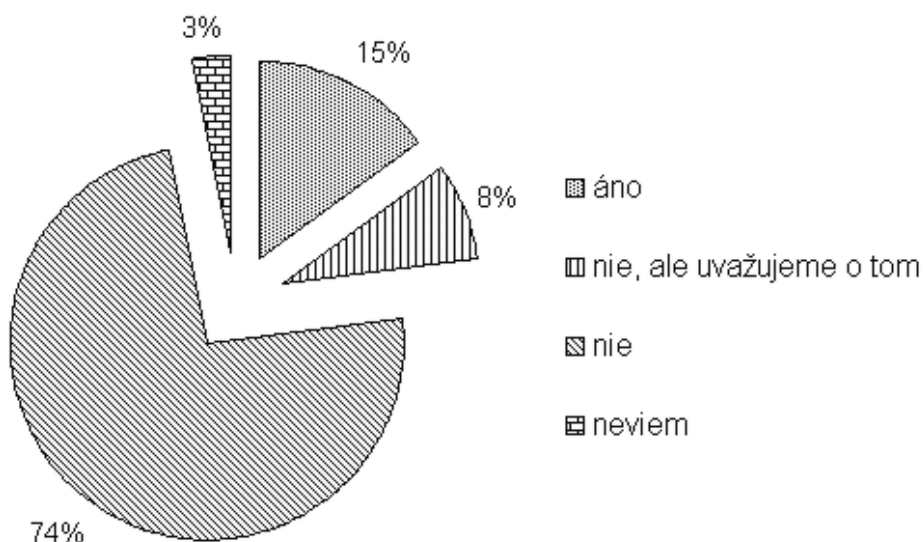
Obr. 2. Využívanie elektronických platobných systémov v podnikoch

Elektronický obchod typu B2B má implementovaný alebo plánuje implementovať v blízkej budúcnosti do podnikového prostredia 80% opýtaných. Je možné povedať, že podniky sa naučili využívať daný systém v plnej miere, čo prezentuje aj odpoveď na ďalšiu otázku, kde až 69% z nich považuje funkčný systém medzipodnikového obchodovania za konkurenčnú výhodu.

Systém predaja koncovým zákazníkom B2C využíva takmer polovica podnikov (47%), pričom s plánmi o jeho zavedení v najbližšej dobe uvažuje 19% oslovených respondentov. Z daných výsledkov je možné stanoviť prognózu, že oblasť obchodovania B2B a B2C obsahuje v sebe veľký potenciál rozvoja a širokého nasadzovania do podnikovej praxe.

Pre riadenie vzťahov so zákazníkmi využíva 34 % podnikov systém riadenia vzťahov so zákazníkmi – CRM. Nie je možné to považovať, za veľmi lichotivé číslo, ale aj v tomto prípade je tu veľký predpoklad rozširovania počtu podnikov so systémom CRM. Ďalšia štvrtina spoločností (25%) ho plánuje implementovať do svojej stratégie v najbližšom období.

Špecializované programové aplikácie pre oblasť riadenia dodávateľských reťazcov používa len 15% opýtaných, pričom iba 8% podnikov uvažuje o jeho implementácii v blízkej budúcnosti (viď obr. 3). To, že systém SCM nie je veľmi využívaný medzi spoločnosťami, je možno vysvetliť napr. vysokou obstarávacou cenou softvérových aplikácií. Rovnako jedným z významných dôvodov, prečo podniky nevyužívajú SCM systém, je fakt, že oslovené spoločnosti nepatria medzi veľké podniky a z toho dôvodu nepovažujú tento systém pri budovaní podnikových systémov za prioritný.

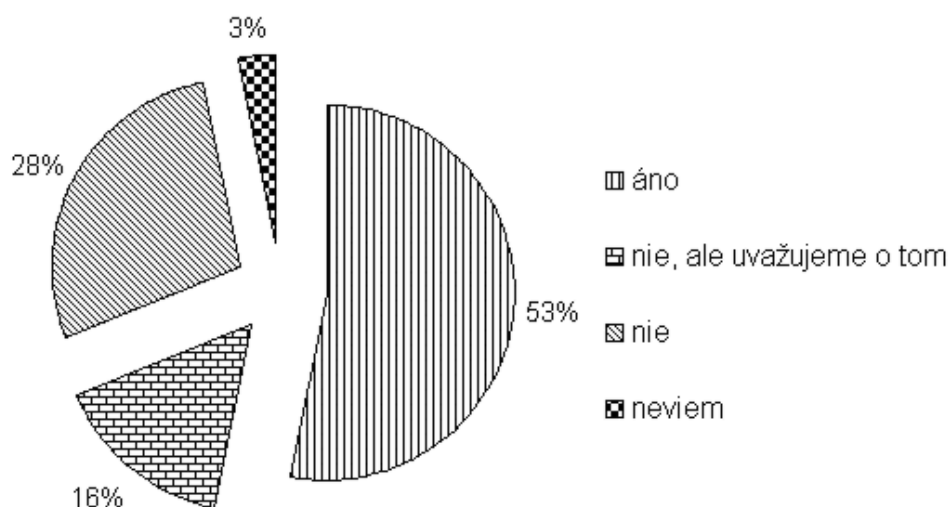
Obr. 3. Využívanie systémov SCM podnikmi na Slovensku

E-procurement ako spôsob zásobovania spoločností využíva 50% podnikov. 40% oslovených respondentov vôbec nevyužíva systém elektronického zásobovania. Toto percento

spoločností pravdepodobne nie je natoľko veľké (ide o malé podniky), aby daný systém potrebovali pri svojej činnosti. Podobne, ako to bolo pri SCM systémoch, aj systém e-procurementu predstavuje pre oslovené podniky značné finančné zaťaženie a tým je možné vysvetliť nezáujem o využívanie tejto formy elektronického podnikania.

Vzdelávací systém na báze e-learningu využíva 26% podnikov a iba 10% podnikov plánuje implementovať podnikový vzdelávací systém v blízkej budúcnosti. Až 64% oslovených spoločností nepoužíva žiadnu formu elektronického vzdelávania svojich zamestnancov. Príčinou môže byť obstarávacía cena systému, ale aj zameranie sa podnikov hlavne na predmet svojho podnikania a procesy s tým spojené, ako na marginálne aplikácie. Je ale dôležité podotknúť, že podniky by mali venovať väčšiu pozornosť vzdelávaniu svojich pracovníkov práve takýmto typom systému.

Podnikový informačný systém ERP má vybudovaný 53% podnikov a 16% o zavedení uvažuje (viď obr. 4). Daný systém je oproti iným systémom dosť často využívaný vo podnikoch a je možné očakávať ďalšie rozširovanie jeho využívania v podnikovom segmente.

Obr. 4. Existencia ERP systémov v podniku

Podiel oslovených podnikov, ktoré využívajú momentálne dostupné služby e-governmentu alebo plánujú ich využívanie v podniku, a tých, čo ho nevyužívajú je presne rovnaký (50%:50%). Tento stav môže to byť zapríčinený napr. nedostatkom dostupných aplikácií pre podniky, slúžiacich ako rozhranie pre styk so štátnou a verejnou správou.

Služby poskytovateľov aplikačných služieb a systémových integrátorov využíva iba 16% oslovených podnikov. Ani prognóza ďalšieho rozvoja týchto systémov nie je veľká. Iba 9 % uvažuje o implementovaní ASP do podniku v blízkej budúcnosti. Príčinou môže byť neznalosť tejto formy elektronického podnikania a taktiež využívanie ASP systémov považujú oslovené spoločnosti za veľmi finančne náročné.

Posledné otázky boli smerované k ďalšiemu smerovaniu a prípadnému rozvoju systémov elektronického podnikania. Prvá otázka znela, či sa podniky snažia vyvíjať softvér vo vlastnej réžii alebo ho kupujú od špecializovaných dodávateľov. Až 65% podnikov investuje finančné prostriedky do vývoja vlastného softvéru. Je to pravdepodobne spôsobené tým, že typickým respondentom bol podnik z oblasti informačných technológií. Práve tieto podniky majú zamestnanecký potenciál na budovanie vlastného podnikového softvéru. Z globálneho hľadiska, ale táto stratégia nie je vhodná, pretože podnik by sa skôr mala zamerať na vlastnú podnikateľskú činnosť a neviazať svojich zamestnancov na vnútropodnikové projekty. Na záver informačnej časti bola položená otázka či podnik v budúcnosti plánuje rozvoj systémov elektronického

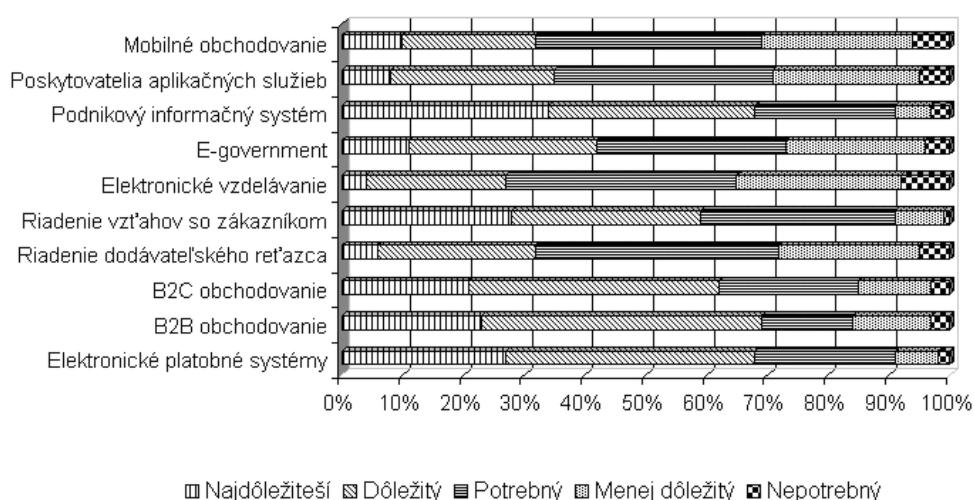
podnikania. Budúcnosť tejto oblasti na Slovensku je možné považovať za vysoko perspektívnu, pretože až 82% oslovených spoločností plánuje ďalší rozvoj systémov elektronického podnikania.

2.3 Preferenčná časť

Posledná časť dotazníkového prieskumu bola zameraná na zisťovanie preferencií podnikov pri budovaní a implementácii systémov a aplikácií elektronického podnikania.

Pri otázke: „*Vyjadrite stupeň potrebnosti jednotlivých foriem elektronického podnikania*“, sa medzi najpotrebnejšie systémy elektronického podnikania pre podniky zaradili podnikový informačný systém ERP, systémy riadenia vzťahov so zákazníkmi CRM a elektronické platobné systémy (viď obr. 5).

Spomínané systémy patria v odpovediach respondentov medzi najfrekvencovanejšie zo všetkých systémov. Dôležité sú pre podniky taktiež systémy B2B a B2C elektronických obchodov. Za najmenej dôležité, až nepotrebné považujú podnikoví respondenti elektronické vzdelávacie systémy.

Obr. 5. Stupeň potreby foriem elektronického podnikania v podnikoch

Otázka: „*Ak by mali spoločnosti možnosť implementovať tri systémy elektronického podnikania do ich podnikového prostredia, v akom poradí by ich implementovali*“, ktoré systémy elektronického podnikania sú pre podnik v súčasnosti najdôležitejšie.

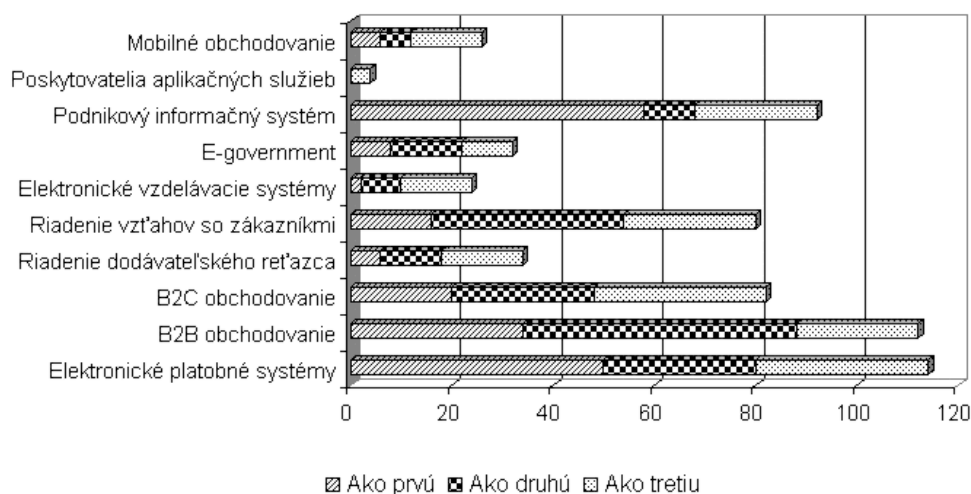
Ak sa pozrieme na jednotlivé poradia implementácie, tak ako prvý systém by väčšina spoločností implementovala podnikový informačný systém - ERP. Druhý v poradí by bol systém umožňujúci obchodovanie medzi podnikmi B2B. V poradí tretom systémy elektronického podnikania by sa rozhodovali medzi elektronickými platobnými systémami a B2C obchodným systémom.

V absolútnych číslach, najčastejšie spomínané (t.j. na prvých troch miestach v poradí implementácie) boli (viď obr. 6):

- elektronické platobné systémy (114 respondentov),
- systémy pre B2B obchodovanie (112 respondentov),
- podnikové informačné systémy (92 respondentov),
- systémy pre B2C obchodovanie (82 respondentov),
- systémy pre riadenia vzťahov so zákazníkmi (80 respondentov).

Identifikované systémy sa dajú považovať za principiálne systémy elektronického podnikania a o ich implementovaní do podnikovej praxe uvažuje veľké množstvo spoločností. Dané systémy hoci patria ku finančne náročným na implementáciu (výnimkou sú niektoré formy

elektronických platobných systémov), sú značne využívané a v reálnom živote patria ku prvým, ktoré sú v podniku vybudované.

Obr. 6. Preferencie foriem elektronického podnikania z pohľadu implementácie v podniku

3. Záver

Z dotazníkového prieskumu zameraného na využívanie systémov elektronického podnikania v prostredí slovenských podnikov vyplýva fakt, že niektoré systémy elektronického podnikania sú využívané vo väčšej miere než ostatné. Medzi tie frekventovane využívané patrí:

- podnikový informačný systém – ERP,
- systémy e-procurementu,
- elektronický platobný systém,
- systémy obchodovania typu B2B a B2C.

Naopak medzi systémy, ktoré nie sú často podnikmi používané je možné zaradiť softvérové aplikácie pre oblasť:

- riadenia dodávateľských reťazcov – SCM,
- elektronického vzdelávania – e-learning,
- poskytovateľov aplikačných služieb – ASP.

Ich percentuálny výskyt v podnikovom prostredí na Slovensku je okolo 20%. Čo sa týka budúceho rozvoja týchto systémov, malé percento respondentov ich v najbližšom časovom horizonte plánuje implementovať do svojej podnikovej stratégie. Príčiny tohto stavu sú zložité a je možné ich iba načrtnúť v hrubých rysoch. Podľa nášho názoru, ale aj na základe stavu elektronického podnikania a celého podnikateľského prostredia na Slovensku, je možné identifikovať nasledujúce základné príčiny tohto stavu:

- značná finančná náročnosť riešení systémov elektronického podnikania,
- veľmi dlhá doba návratnosti investovaných finančných prostriedkov,
- nedostatok používateľských aplikácií pre danú oblasť elektronického podnikania,
- principiálna neznalosť systémov používateľmi,
- neochota, resp. strach podnikového manažmentu z implementácie rozsiahlych riešení pre podporu elektronického podnikania a pod.

V prípade, že chce podnik participovať na elektronickom podnikaní je zvykom, že v počiatočných implementuje do svojho podnikania len nevyhnutné systémy a až postupom času rozširuje stav svojho systémového zabezpečenia. Samozrejme úroveň participácie závisí od veľkosti podniku, dostupnosti finančných zdrojov a strategických rozhodnutí príslušného manažmentu.

Na záver je možné konštatovať, že využívanie systémov elektronického podnikania v podniku je priamo úmerné na jednej strane akceptácii informačno-komunikačných technológií vrcholovým manažmentom podnikov, ale na druhej strane aj finančnej stabilite podniku.

Literatúra

- [1] BASL, J.: Podnikové informační systémy. Praha, Grada, 2002, ISBN 80-247-0214-2
- [2] ČOREJOVÁ, T. a kol.: Ekonomika sietí. EDIS, Žilinská univerzita, Žilina, 20063, ISBN 80-8070-629-8
- [3] MADLEŇÁK, R., VACULÍK, J.: Elektronické podnikanie, EDIS, Žilina, 2008
- [4] MADLEŇÁKOVÁ, L.: K problematike hodnotenia spokojnosti zákazníka, In: POSTPOINT 2005, zborník prednášok. - Žilina: Žilinská univerzita, 2005. - ISBN 80-8070-454-6. - S. 148-153.
- [5] MAJERČÁKOVÁ, M.: E-government v SR, In: Pošta, Telekomunikácie a Elektronický obchod: elektronický odborný časopis. - ISSN 1336-8281. - Roč. 2, č. 3 (2007), s. 44-54.
- [6] PRŮŠA, P., HRUŠKA, R., SAVAGE, CH.: Podnikový informační system, In: Aktuální problem v dopravě 2007, internetová virtuální konference, Pardubice, 2007, s. 103-107, ISBN: 80-86530-38-8
- [7] ŠVADLENKA, L.: Marketing v poštovních službách, 1. Vyd. – Pardubice, Univerzita Pardubice, 2006, 121 s., - ISBN 80-7194-839-X
- [8] VACULÍK, J.: Poskytovateľ ASP ako administrátor aplikačného systému, Zborník príspevkov II. medzinárodnej vedeckej konferencie „Diagnostika podniku, controlling a logistika, Žilina, 16.3.2004, ISBN 80-8070-208-X, s. 344-348
- [9] ŽIARA, L.: Analýza možností elektronického podnikania, Bakalárska práca, Katedra spojov, Žilinská univerzita v Žiline, 2007

Grantová podpora

- **MVTS Bulh/SR/ŽU1/08** Akceptácia internetovej reklamy a jej porovnanie vo vybraných krajinách EÚ
- **MVTS Bulh/SR/ŽU2/08** Zákaznícky pohľad na úspešnú WWW prezentáciu
- **I14-07-140** Príležitosti a hrozby e-mailovej komunikácie
- **I15-07-140** Optimalizácia a vizualizácia prepravnej siete verejného poštového operátora na regionálnej úrovni
- **VEGA 1/4573/07** Možnosti, ohraničenia a vývojové tendencie koncepcie univerzálnej služby v pošte a telekomunikáciách v procese globalizácie